

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati na uredništvo — naročnino, reklamacije in vse administrativne stvari pa na upravništvo v Ljubljani, Učiteljska tiskarna, Frankova ul. 6/1. Vse pošiljke je pošiljati franko. Reklamacije so proste poštne. Rokopisov ne vračamo. Telefon uredn. 312.

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo Udruženja Jugosl. Učiteljstva - Poverjeništvo Ljubljana

Izhaja vsak četrtek. Naročnina znaša za neorganizirane 40 Din, za inozem. 60 Din. Posamezna šte. 1 Din. Članstvo „Pov. UJU — Ljubljana“ ima s članarino že plačano naročnino za list. Za oglase in reklamne novice vseh vrst je plačati po 2 Din od petih vrst. Inzeratni davek posebej. Pošt. ček. ur. 11.197.

Tovariši! Tovarišice!

Pojasnite mladini in narodu krivice in posledice

Rapalske pogodbe

od 12. XI. 1920.

Tvornica okrajnih šolskih nadzornikov.

Naš ideal so okrajni šolski nadzorniki, ki so pedagoško-didaktični voditelji učiteljstva, brez administrativnih poslov, ki jih ubijajo, da bi bili lahko tudi svetovalci učiteljstvu pri narodno-prosvetnem delu.

Nadzorniki, ki vzrastejo iz praktičnega življenja in delovanja sredi učiteljstva in narodne prosvete; nadzorniki, ki bodo v stanu dvigniti šolo iz tečajev natrpanega znanja v smer praktičnega pouka delavne šole, šole vzgojevalcev in kovačnice krepkih značajev; nadzorniki, ki jim ne bo kriterij pri presojanju učiteljstva didaktični in metodični formalizem in natrpano znanje, temveč ki bodo imeli dovolj časa, da se uglobe v učiteljevo vzgojno delo v šoli in med narodom.

Krog nas vre in se porajajo pedagoški revolucionarni sunki, mi pa smo kakor za kitajskim zidom, mederni — v nazadovanju!

Iz Beograda prihaja vest, da preurejajo zakon o višji pedagoški šoli. Lotili so se na kuriozn način vprašanja reforme učiteljske izobrazbe. Nismo se mogli dovolj načuditi načinu!

Naš klic je bil vedno, da se odpre učiteljstvu pot na univerzo ter se dvigne izobrazba vsega učiteljstva. Temu nasproti pa hočejo sedaj vladajoči prosvetni krmilarji zatvoriti višjo izobrazbo še za poedince — mesto da bi napravili poset višje pedagoške šole obligaten za vse učiteljstvo — napravljajo iz nje tvornico meščanskošolskih učiteljev in okrajnih šolskih nadzornikov.

Višji pedagoški šoli hočejo dati edini smoter, da bo usposabljal meščansko-

šolske učitelje in okrajne šolske nadzornike.

Da! če bi vzela višja pedagoška šola v vzgojo zrele moze, ki so prešli vse tipe šol od enorazrednice do najvišje, ki so dozoreli v praktičnem delu v šoli in med narodom — potem, da!

Toda ona bo vzgajala ambiciozne mlade ljudi, brez izkušenj, jih bo natrpala z znanjem brez praktične podlage, jih bo vzgajala za birokrate mesto za vzgojne voditelje učiteljstva.

Noben teoretičen izpit ne usposobi nadzornika za nadzornika, ga ne usposobi za pravilno in taktno obveščanje z učiteljstvom, kar je prvi pogoj za uspešno delovanje; noben teoretičen izpit ga ne usposobi za praktičnega svetovalca pri šolskem in narodno-prosvetnem delu.

Naša parola in zahteva je bila vedno: zrušiti sedanji starokopitni vzgojni in izobraževalni sistem učiteljstva potom učiteljske, dati mu sedanjemu času odgovarjajočo in zadostno široko splošno izobrazbo in na to postaviti vsem dostopno in oblatno višjo izobrazbo.

Tudi drugi cilj višje pedagoške šole smatramo za pogrešek, ker ne odgovarja našemu gorenjemu načelu.

Na pokrajinski skupščini poverjenišva UJU v Ptuj smo si postavili načelo tudi glede programa učiteljske izobrazbe.

Rekli smo:

»Za zakonito ureditev učiteljske izobrazbe zahtevamo: Z ozirom na svojo izobrazbo mora biti vse učiteljstvo enako kvalificirano.

Splošno izobrazbo dobiva učiteljski naraščaj na srednji šoli, odgovarjajoči po svojem ustroju tudi temu pravcu.

Strokovno, teoretično in praktično izobrazbo učiteljskega naraščaja in njegovo izobrazbo o narodnem prosvetovanju prevzema visoka šola.

Za nadaljnjo izobrazbo učiteljstva se uporabijo vsa sredstva, ki so sposobna, da tej služijo.

To je naš sklep, to je naša smer! Nameravani zakon o višji pedagoški šoli je atentat na naš sklep!

Kvišku tovariši, da se ne uzakoni stvar, ki ga bo težko popraviti!

To naj bo naš protest. —k.

Razdelitev učiteljstva na položajne plače.

Uredba o razvrstitvi drž. uradništva ima glede učiteljstva sledeče določbe:

II. kategorija.

1. grupa: Šefi odsekov in referenti v ministrstvu, šefi odsekov pri oddelkih za prosveto pri pokrajinskih upravah ter oblastnih, županijskih in okrajnih oblastih, okrajni šolski nadzorniki s 15 ali več leti aktivne državne službe, učitelji in učiteljice otroških vrtcev z učiteljsko kvalifikacijo, upravniki višjih ljudskih šol, vsi ti z 20 in več leti aktivne državne službe, glavni arhivariji ministrstva in uredniki »Službenih Novin«.

2. grupa: Tajniki ministrstva 30%, učitelji in učiteljice otroških vrtcev z učiteljsko kvalifikacijo, učitelji srednjih in njim enakih šol, učitelji na vseučiliščih (čl. 7. urad. zak.), vsi s 14 ali več leti aktivne državne službe, kartografi na vseučiliščih (čl. 7. urad. zak.), tajniki 70%.

3. grupa: Učitelji ljudskih šol in učiteljice otroških vrtcev z učiteljsko kvalifikacijo, učitelji na vseučiliščih (člen 7. urad. zak.), vsi v tej grupi razen tajnikov z 8 ali več leti aktivne državne službe, pomočniki urednikov »Službenih Novin«.

4. grupa: Pisarji, učitelji in učiteljice otroških vrtcev z učiteljsko kvalifikacijo s tremi ali več leti aktivne državne službe.

5. grupa: Ostali učitelji in pripravniki.

III. kategorija.

1. grupa: Arhivski uradniki 20%, učiteljice otroških vrtcev (po čl. 31. zak. o nar. šolah) z 10 in več leti aktivne državne službe, blagajniki, knjigovodje, glavni faktorji in ekonomski državne štampe (po čl. 8. urad. zak.).

2. grupa: Arhivski uradniki 30%, faktorji državne štampe 30%, strokovni mojstri na vseučiliščih 30%, restavriratorji in preparatorji, načelniki botaničnih vrtov 30%, (po čl. 8. urad. zak.), vse ostale učiteljice otroških vrtcev.

3. grupa: Arhivski uradniki 50%, pomočniki blagajnikov in pomočniki knji-

govodjev državne štampe, faktorji državne štampe 70%, pisarji državne štampe, strokovni mojstri na vseučiliščih 70%. (po čl. 8. urad. zak.).

4. grupa: Pripravniki.

SPLOŠNE DOLOČBE.

Razporeditev ostalih drž. nameščencev.

Člen 4. Za poklice, ki niso omenjeni v predhodnih členih, bodo odredili resortni ministri v sporazumu z ministrom pravde in ministrom financ, v katero grupo pridejo, analogno po poklicih, ki so naštet v grupah, ki pa se imajo smatrati kot poklici, ki označujejo važnost funkcije v politični grupi.

Predpisi za razporeditev kvalificiranih uradnikov.

Člen 9. Inženjerji vseh strok v vseh resortih se razporejajo kakor inženjerji gradbenega ministrstva. Zdravniki, kemičarji in sanitetno pomožno osebje, kakor podobni uslužbenci ministrstva narodnega zdravja, geometri in računsko blagajniški in knjigovodstveni uradniki, kakor taki uslužbenci ministrstva financ. Profesorji in učitelji kakor enaki uslužbenci ministrstva prosvete. Agronomi kot agronomi ministrstva poljoprivrede in vod — v koliko v čl. 1., 2. in 3. ni drugače določeno.

USPOSOBLJENOST.

Člen 11. Šolskim usposobljenostim predvidenim v členu 6. in 10. uradniškega zakona odgovarjajo, in sicer

1. usposobljenostim II. kategorije:

Učiteljska šola, trgovska akademija, srednja tehnična šola, šola za industrijo lesa v Drvaru, bogoslovje (bogoslovna semenišča), medresa v Skoplju, šerijatsko sodna šola, šerijatska gimnazija, srednje poljedelske šole, poštno-telegrafška šola, umetniška akademija v Zagrebu in absolventi za vojno-obrtno šole, ki se posebno odberejo za mojstre najvišje kategorije (čl. 8. urad. zak.).

LISTEK.

Belokrajina Engelbertu Ganglu ob njegovi petdesetletnici.

Jesen, ona lepa in prijetna jesen je tu, ki poplaja poljedelcu in vinogradniku vse pomladansko in poletno delo in vso skrb. Štrambe se polnijo s poljskimi pridelki, vinogradi ožive, po zidanicah je veselo, narava pa se spravlja k počitku. In kako lepa je narava v jeseni! Tako mirna, resna, tako dostojanstvena — tako se pripravljajo k počitku le oni, ki ima za seboj plodnosno delo v prid in uteho svojim dragim.

Oj domači kraji, domači gozdovi v jesenski krasoti, kje ste! Le spomin je ostal, spomin sladk in grenak, misel zlita v sladko disharmonijo življenja, pesem neizpeta polnočnim duhovom, sebi v tolažbo...

Tudi vrli Belokranjec je že pospravil svoj pridelek in dobro rejena goska je tudi že pripravljena za Martinovo. Oj lepi dan, Martinova nedelja, ko se izpremeni sladki mošt v vino, oj, veselje nad vse veselje, praznik nad vse praznike...

Tudi letos je prišla Martinova nedelja, tudi letos so bile pripravljene goske, o, koliko veselejše je bila, koliko zadovoljnejša, ker smo proslavili ta dan tudi tvoj petdeseti rojstni dan, dragi brat in rojak!

Pol stoletja je, odkar si se nam narodil v prijazni Metliki — svoji ljubljenci.

»Kje je na svetu dom tako tesan, kot ti si, hišica, med vej zelenjem? Kje pod solncem krov tako prostran, da nikdar se ne poslovi z življenjem? Tam ni noči, tam je na veke dan...«
(E. Gangl: »Moje obzorje«).

Tu so ti stale tri Rojenice pred 50 leti ob postelji, da je tvoja blaga mamica trepetala vsa v strahu nad tvojo usodo. Toda ni ji bilo treba trepetati, saj so te obdarele Rojenice tako bogato: ponos, značajnost, poštenost, delo, neustrašenost, ljubezen do svojcev, do trpečih in tlačanih, vse to se je spojilo v tvojem blagem srcu.

»Krajina bela z vinskimi bregovi, okolica vsa čarovita ti. Metlika stara s tihimi domovi, glasna zgodovine starih dni: Dežela ta, pred svetom daleč skrita, svoj narod hrani, svoj ustvarja svet, na trdo dlan rojakov ponosita.«
(»Moje obzorje«)

Tu ti je tekla mladost, tu si se učil spoznavati svoj belokranjski rod, tu si gledal njegovo veselje in žalost, njegovo delo in trpljenje. Ko pa si povzdignil svoj glas, tedaj ti je bil prvi v mislih tvoj ožji rojak Belokranjec. Spoznal si svoje rojake, uvidel njih pehanje za obstojem in iz vseh tvojih spisov, ki govore o tvojih rojakih, se ponavlja vedno oni žalostni refren: Amerika, Amerika...

Pa saj ni drugega, ker... »Trpljenje bič obupnosti je zvilo, zapahnilo, rojak, ti dom je tvoj.

Pred tabo sto se potov je razkrilo: Kam? — E, v Ameriko! — Za kruhom v boj!

(»Moje obzorje«).

In vsi oni, ki so šli, pa se niso več vrnili, pa tudi oni, ki so se vrnili željni domovine, ter ona dolga vrsta, ki že počiva v domači zemlji, ali pa so že željni počitka, vse te dolge vrste prihajajo ob tej priliki k tebi, da se ti zahvalijo, da ti stisnejo roko, ker si jim videl v dušo in razumel njih bol.

Dolga vrsta jih je: Pavle Logar s svojim neutešnim hrepenenjem po domovini, vesel je, da se sme le za trenotek oddaljiti iz tuje zemlje, v kateri je tako težko ležati. Tudi stric Kopaševič je vstal z notarjeve leve strani, tudi on, stara belokranjska korenina, ki ni mogel preboreti, da so tudi... »preko Gorjancev pripelovali tokovi novih misli, mladega življenja, drugačnih nazorov.« Kako rad bi te on zopet povabil v Brinje in ti pel o starčku-dobrovoljčku. Prišla je lepa Mare, vsa hvaležna, da si imel tudi za njeno krivdo milo besedo, da si jo vsaj ti razumel, ker jo drugi niso hoteli. Pa saj to ni lepa Radojevičeva Mare, saj je to cela vrsta belokranjskih deklic, ki ne smejo imeti svoje volje, ki ne smejo razpolagati s svojim srcem. Tudi Paradiževa Pepca, prevarana in zapuščena, še vedno hodi po naših brežuljih, stopa proti cerkvi, noge so ji krvave, oči v daljo zroče, srce pa tako kruto ranjeno. Hoče k svojemu Bogu, toda vrata svetišča so ji zaprta, ne

more si olajšati srca. Pa kaj bi našteval, kaj bi oživljal bol naše zemlje, saj so vsi od Janeza Zalokarja do uboge Helene in Anke, od ponosnega Slemenca do brezsrčne Katke in Pavline, zrasli vsi na naši zemlji, tu so bili utrpani.

Ko sem zopet poživil v duhu vse našete osebnosti, se mi je izvil iz prsi trudno in tesno: Kaj res ni nič svetlobe na naših tleh, kaj smo res zapisani prokletstvu? Kaj nas res ne more domovina, toliko ljubljena, tolikokrat imenovana rediti, kaj so naše sanje močnejše od potrebnih vsakdanjosti?... Oj tujina, kako si svetla, kako toplo objemaš, oj, ti blaga! Prevara! — Vlačuga si, pritiskaš nas le toliko časa na-se, da nam izmozgaš naše najboljše moči, potem nas zavržeš in pošlješ v naročje zaničevane in zapuščene domovine....

Saj sem se varal, saj ni samo bolesi in skrbi.

Povedeš nas tudi v lepo naravo, med veselo družbo, kjer spoznamo priljubljene belokranjske običaje.

Oj, lepi Vinomer! Kdo ga bode kdaj pozabil, če ga je enkrat posetil in če tudi ga je »bilikum« prevaril, vse eno mu ostane v dobrem spominu. In je čudno, ... »če sije vinogradniku z lica veselje, če se mu zaiskre oči, ko se bliža čas, ko je treba oprtati brente in priviti stiskalnice in pripraviti posodo, da jo napolni s pnižnega trtja ognjenim sokom.« (Beli rojaki).